

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

กระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน การรับรู้ข่าวสารและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเผยแพร่ออกไปได้อย่างรวดเร็วทั่วทุกมุมโลก ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างประเทศต่าง ๆ มากขึ้นในทุก ๆ ด้าน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของพลเมืองจึงเป็นเรื่องจำเป็น ซึ่งจะต้องให้พลเมืองมีความสามารถในการคิดอย่างไตร่ตรอง รอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับและสามารถเลือกรับข้อมูล ที่เป็นประโยชน์และใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นประเด็นที่นักการศึกษาให้ความสนใจในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริม พัฒนาทักษะทางการคิด เพื่อให้มีความสามารถจัดการกับข้อมูลข่าวสารต่างๆ สกัดออกมาจนเป็นความรู้ (นาตยา, 2546) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย พ.ศ. 2542 มาตราที่ 4 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้สามารถฝึกกระบวนการคิด การจัดการ เผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา และจากมาตรา 24 (3) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

การคิดวิจาร์ณญาณ (Critical Thinking) เป็นทักษะที่นักปรัชญา นักจิตวิทยา และนักการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศให้ความสนใจและพยายามนำเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน การพัฒนาความสามารถในการคิด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประมวลและสรุปข้อมูล คิดวิเคราะห์วิจารณ์ จับประเด็น เลือกลงและตัดสินใจและคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การคิดเป็น ซึ่งเป็นคุณลักษณะของ ผู้เรียนตาม จุดมุ่งหมายของการศึกษาในปัจจุบัน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นความสามารถทางการคิดชนิดหนึ่ง ที่จัดเป็นสาระสำคัญของจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพราะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในตัวของมันเอง และเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องพัฒนาความสามารถเชิงการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้ เกิดกับผู้เรียน (Norris, 1985: 43)

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reading) ต้องอาศัยทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นพื้นฐาน เนื่องจากการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการอ่านที่ต้องใช้ความสามารถในระดับที่สูงกว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจ (Comprehension) เพราะต้องใช้ความเข้าใจ การตีความ ตลอดจนใช้ความคิด ของผู้อ่านมาวิเคราะห์ตัดสินและประเมินค่าในข้อความที่อ่านด้วย และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้อ่าน ในยุคสมัยของข่าวสารที่แวดล้อมด้วยข้อมูลต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้ ทั้งที่มีคุณค่าและที่เสนอความเพียงด้าน เดียว โดยบิดเบือนความจริงและมีอคติลำเอียง ผู้อ่านจึงจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณตัดสินเนื้อเรื่องที่อ่าน ว่าจะเชื่อถือได้มากน้อยเพียงไร (กัลยา, 2539: 38) นอกจากนี้ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณยังเป็น พื้นฐานของการอ่านในระดับสูง หรือการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาเป็นนิสัยรักการอ่านในที่สุด (ศิริพร, 2534)

ความสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในภาษาต่างประเทศได้รับความสนใจจาก นักการศึกษา ดังกำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศให้ผู้เรียนมีความ เข้าใจกระบวนการฟัง การอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟัง และอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มา ใช้อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่ง Ennis (1985) กล่าวถึง การคิดอย่างมีวิจารณญาณว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญ ของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ส่วน Stauffer (1977) ให้ความเห็นสรุปได้ว่า การอ่านอย่างมี วิจารณญาณหรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณใช้กระบวนการเดียวกัน และมีใช้สิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ แต่จะต้องมีการสอนและการฝึกฝน

การปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงชันนั้นปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับว่าการใช้นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นวิธีการที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อ การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การฝึกให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ วิจัยหรือคิดอย่างมี วิจารณญาณ จึงนับเป็นหนึ่งในทักษะกระบวนการเรียนการสอนที่หลักสูตรเน้นให้ครูจัดกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนมีทักษะในการคิด สุริรัตน์ (2543) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านอย่างมี วิจารณญาณภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญในทางบวก และพบว่าความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณอยู่ในเกณฑ์ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ซึ่งรายงานการวิจัยของ อุทุมพร (2538) ได้วิเคราะห์และ เปรียบเทียบกระบวนการเรียนรู้ทางปัญญาของคนไทยกับทฤษฎีกระบวนการ ประมวลสารสนเทศทาง ปัญญา โดยการสังเคราะห์จากบทความและรายงานการวิจัย 190 เรื่อง และพบว่า การรับรู้ทางปัญญาของ คนไทยส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการสอนในระบบโรงเรียน เป็นการท่องจำจากตำรา มีการซักถามน้อย

กระบวนการเรียนรู้ไม่เปิดกว้างให้คิด ฉะนั้น จึงควรปรับเปลี่ยนวิธีสอนใหม่ให้เน้นการคิดและทักษะการเรียนรู้มากขึ้น

การศึกษาวิจัยในประเทศเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการประเมินผลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการสอนด้วยวิธีการเรียนการสอนต่าง ๆ ได้แก่การสอนที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 (สุมิตรา, 2537), การสอนโดยแบบฝึกทักษะกระบวนการคิดวิจารณ์ วิจารณ์ มัธยมศึกษาปีที่ 4 (กอบแก้ว, 2538), การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดวิจารณ์กับการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (สันต์รัช, 2537), ผลการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหาที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ทักษิณันท์, 2543), ผลการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณแบบสอดแทรกในวิชาที่สอนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถด้านการแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (พิชิต, 2542) และ การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษากายภาพบำบัด (สมชาย, 2545) ซึ่งนักวิจัยต่างให้ความสำคัญและตระหนักถึงกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า เป็นทักษะที่สำคัญต่อการเรียนรู้ การแก้ปัญหาและตัดสินใจ และผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการสอนที่เน้นพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะให้ผลสัมฤทธิ์ด้านกระบวนการคิดสูงกว่ากลุ่มที่สอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากสภาพการณ์ แนวคิดและข้อค้นพบที่สำคัญของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนจำเป็นต้องได้รับการฝึกการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งการสอนอ่านภาษาอังกฤษ โดยทั่วไปยังขาดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่กระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน และกระบวนการคิดวิจารณ์ ซึ่งจัดเป็นกระบวนการทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ เกิดความจำ เข้าใจ จนถึงขั้นวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า หากครุมีความรู้มีความชัดเจนถึงกระบวนการคิด และกระบวนการที่ถูกต้องอย่างแท้จริง ก็เชื่อว่าผู้เรียนจะสามารถทำความเข้าใจและเกิดทักษะทางการคิดที่สมบูรณ์แบบ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและทดลองการสอนที่เน้นกระบวนการคิดวิจารณ์ ใน การสอนอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ไปถึงขั้นอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ อนึ่งในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เพราะนักเรียนในระดับชั้นนี้มีอายุระหว่าง 12-15 ปี ซึ่งตรงกับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget คือขั้น “Formal Operation” ซึ่งขั้นนี้เด็กจะสามารถคิดอย่างมีเหตุผลในเชิงนามธรรมได้ คิดแบบตั้งสมมติฐานได้ (พรณี, 2526) และเนื่องจากการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจัดเป็นการอ่านในระดับสูงมีความสำคัญ เป็นประโยชน์และเป็นเครื่องมือ

ในการศึกษาหาความรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแค “สริกจพิทยา” จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแค “สริกจพิทยา” จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษและผู้ที่เกี่ยวข้องในการสอนการอ่านที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ
2. เป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงวิธีการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแค “สริกจพิทยา” จังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2549 ที่เรียนวิชา เสริมทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งสุ่มมาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 30 คน
2. เนื้อเรื่องที่นำมาสร้างแผนการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ คัดมาจากหนังสือ วารสาร นิตยสาร โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเรื่องที่มีเนื้อหาสาระการใช้ภาษาเหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการสอนอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอนการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนและเจตคติที่มีต่อการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึงองค์ประกอบบางประการ ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อความสามารถในการอ่านและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน องค์ประกอบเหล่านั้นได้แก่ความแตกต่างในเรื่องสติปัญญา พื้นฐานทางครอบครัว ความพร้อมและเพศ เป็นต้น

2. การตอบแบบสอบถามเพื่อวัดเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ถือว่าตอบมาจากความรู้สึที่แท้จริง

นิยามศัพท์

1. การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การอ่านที่ผู้อ่านมีความสามารถในการใช้ความคิด พิจารณาเหตุผล เข้าใจความมุ่งหมายและความคิดของผู้เขียน และสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาซึ่งระดับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วยการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

2. การสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอนอย่างมีขั้นตอน โดยมีจุดประสงค์เพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ สามารถคิด วิเคราะห์ ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลในสิ่งที่อ่าน ประเมินจุดมุ่งหมาย และทัศนคติของผู้เขียน แยกข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และนำเสียงจากเรื่องที่อ่านได้

3. ความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ทักษะที่ผู้อ่านใช้ในการคิด วิเคราะห์ ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลในสิ่งที่อ่าน แล้วสามารถประเมินจุดมุ่งหมาย และทัศนคติของผู้เขียน แยกข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และนำเสียงจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. แบบทดสอบ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียน

5. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแค “สรกิจพิทยา” จังหวัดสระบุรี ที่เลือกเรียนวิชา เสริมทักษะภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 30 คน